

кандидат юридичних наук, асистент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМА ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЯК ЗАХІД, ЩО СПРЯМОВАНИЙ НА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Стаття присвячена проблемі боротьби з таким негативним соціально-правовим явищем, як корупція, а також дослідженню особливостей обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як одного із заходів, що спрямовані на запобігання та протидію корупції, та відповідальності за порушення цих обмежень згідно із сучасним чинним законодавством України.

Ключові слова: корупція, суміщення, сумісництво, особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, корупційне правопорушення.

Статья посвящена проблеме борьбы с таким отрицательным социально-правовым явлением, как коррупция, а также изучению особенностей ограничения относительно совместительства и совмещения с другими видами деятельности лиц, уполномоченных на исполнение функций государства и местного самоуправления, как одного из методов, направленных на предупреждение и противодействие коррупции, а также ответственности за нарушение данных ограничений согласно действующему современному законодательству Украины.

Ключевые слова: коррупция, совмещение, совместительство, лица, уполномоченные на исполнение функций государства и местного самоуправления, коррупционное правонарушение.

The article is sanctified to the problem of fight with such negative socially-legal phenomenon as a corruption, and also to the study of features of limitation in relation to combination with other types of activity of the persons, authorized on execution of functions of the state and local self-government as one of the methods sent to warning and counteraction of corruption, and also responsibility, for violation of these limitations in obedience to the current modern legislation of Ukraine.

Key words: corruption, combination, persons that the states authorized on execution of functions and local self-government, corruption offence.

У сучасній Україні проблема боротьби з таким негативним соціально-правовим явищем, як корупція, набуває особливої гостроти та потребує невідкладного розв'язання. Вона підриває

демократичні інститути, моральні та етичні цінності та справедливість, завдає шкоди сталому розвитку та принципу верховенства права, національній безпеці та становленню громадянського

© Іванова А. Є., 2015

суспільства, особливо в умовах демократії. Небезпека корупції полягає також у тому, що вона перероджує державний апарат, призводить його до незворотних змін, які можна подолати лише завдяки кардинальним засобам. І саме тому боротьба з корупцією належить до найпріоритетніших проблем, що стоять перед українським суспільством на даному етапі розвитку нашої держави.

Природа корупції характеризується масштабністю, різноманітністю та високою організованістю її форм. Високорозвинені країни вже зіткнулися з цією проблемою та накопичили досвід протидії цьому негативному явищу. Україна ж ще на шляху набування свого національного «інструментарію» задля збереження економічної та політичної незалежності та посилення значущості на світовій арені.

Серед проблем, що виникають у процесі боротьби з корупцією, можна виділити скритий характер цього негативного явища, труднощі зі встановленням факту корупційного діяння, правильності використання заходів, які направлені на запобігання корупції, та своєчасної кваліфікації діяння як такого, що має ознаки корупційного, тощо.

Основним антикорупційним нормативно-правовим актом в Україні є Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. Одним із заходів, що спрямовані на запобігання та протидію корупції, цей Закон передбачає обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Ця вимога поширюється виключно на осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Відповідно до п. 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції» вказаним вище особам забороняється займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України [4].

Порушення особою встановлених законом обмежень щодо зайняття підприємницькою чи іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту) належить до адміністративних корупційних правопорушень, відповідальність за які передбачена у ст. 172⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення [3].

Аналізуючи цю норму, виникає питання – з якого моменту вважати особу такою, що порушила встановлені законом обмеження щодо зайняття підприємницькою чи іншою оплачуваною діяльністю? Що є моментом закінчення правопорушення – реєстрація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як суб'єкта підприємницької діяльності, саме зайняття підприємницькою чи іншою оплачуваною діяльністю або факт отримання винагороди за здійснення такої діяльності? Вирішення цього питання є важливим для правильної кваліфікації діянь вищевказаних осіб.

Згідно з чинним законодавством під сумісництвом розуміється виконання працівником, крім своєї основної, іншої регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому ж або іншому підприємстві, в установі, організації або у громадянина (підприємця, приватної особи) за наймом. Щодо суміщення, то це виконання працівником на тому ж підприємстві, в установі, організації поряд зі своєю основною роботою, обумовленою трудовим договором, додаткової роботи за іншою професією (посадою) або обов'язків тимчасово відсутнього працівника без звільнення від своєї основної роботи [2].

Згідно з Господарським кодексом України підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення еко-

номічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Одним із видів суб'єктів господарювання є громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці [1].

Закон України «Про підприємництво» від 07.02.1991 р. закріплює порядок державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності, який передбачає особисту участь та активні дії особи, яка виявила намір зареєструвати себе як суб'єкта підприємницької діяльності [5]. Слід також відмітити, що, по-перше, така особа може діяти тільки умисно – усвідомлювати характер своїх дій, активно їх здійснювати, усвідомлювати та бажати настання відповідних наслідків, по-друге, метою набуття статусу суб'єкта підприємницької діяльності є саме зайняття підприємницькою діяльністю. Таким чином, факт реєстрації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як суб'єкта підприємницької діяльності вже є порушенням спеціальних обмежень щодо такої діяльності, які встановлені законом відносно певних осіб, і відповідальність за нього настає незалежно від одержання особою матеріальних чи нематеріальних благ, послуг, пільг чи інших переваг.

На сьогоднішній день корупція в органах державної влади являє собою велику соціальну загрозу як суспільству, так і державі в цілому. Вона прямо або опосередковано впливає на мораль, цінності, устої суспільства. Тому питання подолання корупції дедалі частіше висвітлюються вітчизняними науковцями та набувають досить широкого оприлюднення за допомогою засобів масової інформації. Шляхи та засоби протидії цьому негативному явищу є темою дискусій соціологів, юристів, економістів, політиків.

Таким чином, роль корупції як негативного соціально-правового явища полягає не тільки у використанні влади чи службових (посадових) повноважень та пов'язаних з ними можливостей для одержання матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг особою, яка наділена владними повноваженнями, службовцем або іншою особою, а також у недодержанні такою особою вимог щодо встановлених законом обмежень незалежно від одержання нею матеріальних чи нематеріальних благ, послуг, пільг тощо.

Корупція – це сильне гальмо для розвитку держави, перешкода для будь-яких реформ. Та якщо не наладити дієвий та ефективний механізм боротьби з цим явищем, то поступово це призведе до деградації, занепаду та зникнення держави.

Література

1. Господарський кодекс України // Відом. Верхов. Ради України – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Кодекс законів про працю [Електронний ресурс] : від 10.12.1971. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/card/322-08>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 87. – Ст. 156.
5. Про підприємництво : Закон України від 07.02.1991 // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 14.
6. Фролова О. Г. Актуальні питання відповідальності у сфері службової діяльності : навч. посіб. / О. Г. Фролова. – Х. : Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 24 с.